

DOI: 10.35774/econa2022.03.254

JEL classification: O23, E52, H21

UDC: 657.6

Вікторія КИРНИЧНА

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна

E-mail: kyrnychna.v@donnu.edu.ua

ORCID ID: 0000-0001-8715-9361

Олена РАЗБОРСЬКА

кандидат економічних наук, доцент,

кафедра обліку, аналізу і аудиту,

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна

E-mail: o.rozborska@donnu.edu.ua

ORCID ID: 0000-0003-4519-0381

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЗВІТНОСТІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ ЯК ОСНОВА ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

АНОТАЦІЯ

Вступ. Ефективна податкова політика є однією з найважливіших інструментів обліково-податкової системи в сучасних умовах дії воєнного стану в Україні для забезпечення життєздатності та функціонування бізнесу. Особливо назрілим дане питання постає щодо підтримки суб'єктів малого та середнього бізнесу, оскільки умови невизначеності на тлі дій військової агресії зі сторони РФ означили необхідність розробки нової системи оподаткування для цих категорій бізнесу як найбільш мобільних для переміщення на території зі сприятливими умовами. Саме тому питання оптимізації обліково-податкової системи та звітності стало головним питанням при розробці, затвердженні та змінах останніх законодавчих норм щодо введення воєнного стану в Україні. Ці зміни, відповідно, потребують аналізу та оцінки сприяння надання категоріям платників податків можливостей виконувати податкові зобов'язання за критеріями їх визнання.

Мета роботи полягає в дослідженні в системі оподаткування та звітності особливостей впливу «воєнних змін» на облікову політику суб'єктів малого та середнього бізнесу, аргументації щодо використання особливостей оподаткування, застосування платником податку свого права не сплачувати єдиний податок та неспроможності забезпечити виконання податкових зобов'язань.

Метод (методологія). У роботі було використано наукові методи та підходи, зокрема, моделювання та аналіз податкового законодавства щодо внесення змін до ПК України та інших законодавчих актів України щодо дії норм у воєнний період; групування та порівняння груп платників єдиного податку за критеріями визнання до та після «воєнних змін», а також табличний метод для інтерпретації проведеного аналізу в наочному вигляді.

Результати. Досліджено та проаналізовано діюче у воєнний період в Україні податкове законодавство щодо категорій платників податків відповідно до їх можливості виконувати податкові зобов'язання; узагальнено та систематизовано результати порівняння критеріїв визнання груп платників єдиного податку до і після «воєнних змін» з метою використання права не сплачувати ЄП та/або ЄСВ та їх мінімізації щодо 3 групи з особливостями оподаткування.

Ключові слова: спрощена система оподаткування; суб'єкти малого і середнього бізнесу; облік; звітність; податкові зобов'язання; платники єдиного податку; особливе оподаткування; критерії визнання платників.

© Вікторія Кирнична, Олена Разборська, 2022

Отримано: 14.09.2022 р.

Рекомендовано до друку: 30.09.2022 р.

Опубліковано: 14.10.2022 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати: Кирнична В., Разборська О. Особливості оподаткування та звітності під час дії воєнного стану як основа підтримки малого та середнього бізнесу. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32. № 3. С. 254-262. DOI: 10.35774/econa2022.03.254

Вступ

Малий та середній бізнес вважається основою соціально-економічного розвитку країни, а отже, потребує певної підтримки та відповідних умов для розвитку. Саме тому, після набрання чинності Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 року №2102-IX [1] було важливим розробити нову систему оподаткування для цих суб'єктів бізнесу, щоб підтримати їх в умовах воєнного стану. Такі зміни були розроблені та затвердженні через ряд Законів та зміни до Податкового Кодексу України (ПКУ). Проте, процес доопрацювання нової системи оподаткування і досі триває, що підтверджує необхідність подальших досліджень цієї теми та пошуків вдосконалення.

Дана тема набрала своєї актуальності за повномасштабного вторгнення збройних сил Російської Федерації на територію України, що викликало ряд дискусійних питань серед науковців та практиків сфери оподаткування у бізнесі. Дослідженню даного питання приурочили свої праці М. Клименко [12], С. Децюра [13], П. Кирильчук [14] та багато інших. Життєздатності та функціонування бізнесу у воєнний період вимагають оптимізації та адаптації обліково-податкової системи й потребує вагомих наукових досліджень.

Мета та завдання статті

Метою даної статті є дослідження «воєнних змін» в системі оподаткування та звітності,

процесу переходу до нової системи та розгляд спірних питань, покращення організації облікової політики діяльності суб'єктів малого та середнього бізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження

Облік та оподаткування малого та середнього бізнесу в більшості випадків передбачає застосування спрощеної система оподаткування, обліку та звітності (далі – спрощена система оподаткування).

Згідно ПКУ спрощена система оподаткування – особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, встановлених пунктом 297.1 статті 297 ПКУ, на сплату єдиного податку в порядку та на умовах, визначених цією главою, з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності [2].

До вищезгаданих категорій бізнесу відносяться як ФОПи (фізична особа-підприємець) так і юридичні особи, які, відповідно, мають право на застосування спрощеної системи оподаткування за умови дотримання певних вимог. Дана система передбачає чотири групи, які визначаються виходячи з правової форми суб'єкта господарювання, його виду діяльності, обсягу доходу та наявності найманих працівників. Більш детальну інформацію надано в таблиці 1, за винятком 4 групи, оскільки вона є особливою – стосується лише сільськогосподарських товаровиробників та не зазнала змін від початку введення воєнного стану.

Таблиця 1. Критерії визнання груп платників єдиного податку до «воєнних змін»

Критерії	1 група	2 група	3 група
Суб'єкт	ФОП	ФОП	ФОП та юридичні особи
Обсяг доходу	1 085 500,00 грн	5 421 000,00 грн	7 585 500,00 грн
Наймані працівники	0	не більше 10	без обмежень
Вид діяльності	згідно підпункт 1 пункту 291.4 статті 291 ПКУ	згідно підпункту 2 пункту 291.4 статті 291 ПКУ	усі, окрім тих, які є у переліку заборонених п. 291.5 ПКУ
Єдиний податок	не більше 248,10 грн*	не більше 1 300,00 грн*	5% доходу 3% доходу та ПДВ
Єдиний соціальний внесок	з 01.01.2022 – 1 430,00 грн; з 01.10.2022 – 1 474,00 грн		

* сума податку встановлюється місцевою радою.

Джерело: складено на основі [2; 3].

Як вже згадувалось вище, оподаткування та звітність для суб'єктів, що застосовують спрощену систему, зазнало змін. Із введенням даних змін виникли спірні питання, які описано нижче.

Одним із таких спірних питань стало те, що Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15.03.2022 № 2120-IX [3] було внесено зміни до ПКУ, які звільняють першу та другу групу від сплати єдиного податку з 1 квітня 2022 року до скасування або припинення дії воєнного стану або надзвичайного стану. Водночас податкова служба в своїх роз'ясненнях вказує на те, що звільнення від сплати єдиного податку стосується лише тих суб'єктів господарювання, які не здійснюють підприємницьку діяльність. Також контролери вказали на те, що нарахування єдиного податку здійснюється автоматично в електронному кабінеті, чим створюють податковий борг, який необхідно буде сплатити.

В даному випадку перш за все слід керуватись нормами ПКУ, де згідно п.п. 9.1 п. 9 підрозд. 8 розд. XX «Перехідні положення» фізичні особи - підприємці – платники єдиного податку першої та другої групи мають право не сплачувати єдиний податок [2]. Також в другому абзаці цього підпункту прописано те, що платники першої та другої групи не заповнюють декларацію платника єдиного

податку за період, в якому такий податок не сплачувався, починаючи з 1 квітня 2022 року. А отже, з поданням декларації про єдиний податок, яка для даних груп є річною, відбувається ще й оповіщення контролюючого органу щодо застосування платником податку свого права не сплачувати єдиний податок за період вказаний в ПКУ, а після прийняття цієї декларації податковий борг в електронному кабінеті буде автоматично списано. Якщо ж борг не буде списано після подання декларації або за будь-яких причин необхідно позбутись боргу до дати подання декларації, рекомендується в довільній формі надіслати листа до податкової служби з проханням щодо скасування нарахувань з єдиного податку.

Але важливо звернути увагу на те, що дані норми ПКУ працюють на період з 01.04.2022 року, а отже, сплата за січень-березень 2022 року має відбуватись за загальноприйнятими нормами. Водночас за даними Загальнодоступного інформаційно-довідкового ресурсу Державної податкової служби України [4] існують виключення, які впливають з Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану» від 12.05.2022 № 2260-IX [5], де платники податку, в тому числі єдиного податку, діляться на категорії (рис. 1).

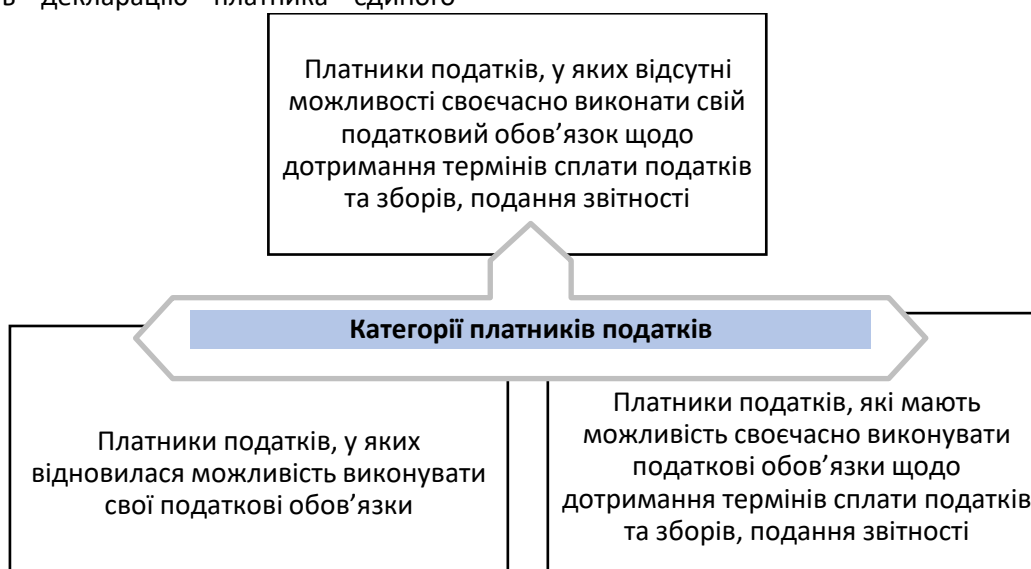

Рис. 1. Категорії платників податків відповідно до їх можливості виконувати податкові зобов'язання за Законом 2260-IX

Джерело: складено на основі [5].

У відповідності до даних категорій платники єдиного податку першої та другої групи спрощеної системи оподаткування можуть отримати відтермінування сплати єдиного податку за березень 2022 року. У разі, якщо вони підпадають під категорію платників податку, які втратили можливість виконати свій податковий борг, дане відтермінування, а отже і звільнення від відповідальності, надається на період шести місяців після скасування або припинення дії воєнного стану. Якщо ж платник підпадає під категорію платників, що втратили, але відновили дану можливість, то вони зобов'язані виконати свій обов'язок протягом 60 календарних днів з першого дня наступного місяця, який змінює місяць в якому дана можливість відновилась [5].

Якщо ж платник податку стверджує, що він втратив можливість виконувати свої податкові зобов'язання, йому варто звертати увагу, що Закон №2260-IX робить акцент саме на спроможності або неспроможності виконувати власні зобов'язання. А отже, цією умовою Закон №2260-IX заповнює «пробіл», який був в Законі № 2115-IX від 03.03.2022 р. [6], де фактично усі платники податків могли не виконувати свої зобов'язання незалежно від своєї можливості. Механізм доведення цієї неспроможності здійснюється у відповідності з Наказом Міністерства фінансів України від 29.07.2022 № 225 [7]. Наказ № 225 містить три додатки, які затверджують:

1. Порядок підтвердження можливості чи неможливості виконання платником податків обов'язків стосовно юридичних та фізичних осіб.

2. Перелік документів, що підтверджують неможливість платника податків – юридичної особи, зокрема щодо своєї філії, представництва, відокремленого чи іншого структурного підрозділу, своєчасно виконати свій податковий обов'язок, у тому числі обов'язок податкового агента.

3. Перелік документів, що підтверджують неможливість платника податків – фізичної особи, зокрема самозайнятої особи, своєчасно виконати свій податковий обов'язок, у тому числі обов'язок податкового агента.

Окрім єдиного податку зміни для першої та другої групи ФОПів завдають вилу і при сплаті ЄСВ. Згідно Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове

державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI [8] вказано, що з 01.03.2022 року звільняються від сплати ЄСВ за себе до завершення або скасування воєнного стану та на 12 місяців після нього ФОПи на спрощеній та загальній системі оподаткування, особи, які провадять незалежну професійну діяльність та члени фермерського господарства. Оскільки йдеться про всіх ФОПів, то ФОПи третьої групи спрощеної системи теж можуть використовувати дану норму. Щоб скористатись даним правом необхідно у розрахунку ЄСВ до декларації про єдиний податок не заповнювати відповідні періоди з 01.03.2022 року.

Водночас звільнення від сплати ЄСВ є правом, а не обов'язком, тому до цього рішення необхідно віднестись відповідально, адже періоди, в яких не нараховувався та не сплачувався єдиний соціальний внесок не будуть включені до страхового стажу.

Окрім першої та другої групи спрощеної системи оподаткування змін також зазнала третя група. Третя група не має скасування єдиного податку за аналогією до перших двох, але має альтернативний варіант у вигляді 2% від доходу, який описано в Законі № 2120-IX. Також платники єдиного податку третьої групи, які використовують особливості оподаткування, звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з податку на додану вартість з операцій з постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України [3].

Перейти на третю групу спрощеної системи з особливостями оподаткування згідно пп. 9.3 п. 9 Закону України від 15.03.2022 № 2120-IX не можуть [3]:

1) суб'єкти господарювання (юридичні особи та фізичні особи - підприємці), які здійснюють:

- діяльність з організації, проведення азартних ігор, лотерей (крім розповсюдження лотерей), парі (букмекерське парі, парі тоталізатора);
- обмін іноземної валюти;
- виробництво, експорт, імпорт, продаж підакцизних товарів (крім роздрібного продажу паливно-мастильних матеріалів ємністю до 20 літрів та діяльності фізичних осіб, пов'язаної з роздрібним продажем

пива, сидру, пері (без додання спирту) та столових вин);

видобуток, реалізацію корисних копалин;

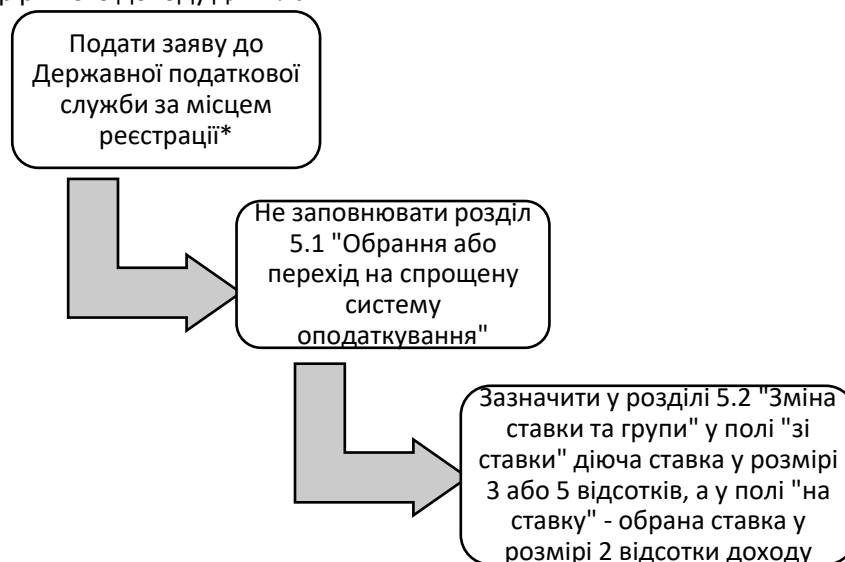
2) страхові (перестрахові) брокери, банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії, інші фінансові установи, визначені законом; реєстратори цінних паперів;

3) представництва, філії, відділення та інші відокремлені підрозділи юридичної особи, яка не є платником єдиного податку;

4) фізичні та юридичні особи - нерезиденти.

Також Законом № 2120-IX був передбачений граничний розмір річного доходу для платників

третьої групи спрощеної системи з особливостями оподаткування у розмірі 10 мільярдів гривень, але дану вимогу було виключено Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану» від 01.04.2022 № 2173-IX [9], тобто обмежень щодо розміру доходу для третьої групи з особливим оподаткуванням – немає. Для того, аби перейти з третьої групи, яка передбачає 3% та ПДВ або 5% на третю групу з особливостями оподаткування, необхідно дотримуватись певних кроків (рис. 2).

* Форма заяви затверджена наказом Міністерства фінансів України від 16.07.2019 № 308 (F/J0102003 - в Електронному кабінеті)

Рис. 2. Перехід на третю групу спрощеної системи з особливостями оподаткування

Джерело: складено на основі [10].

Якщо ж суб'єкт не є платником єдиного податку, при поданні заяви заповнюється розділ 5.1, а розділ 5.2 відповідно – ні. Також при подачі заяви не потрібним є заповнення розрахунку доходу за попередній рік, але окремі фахівці радять все ж заповнити даний розрахунок задля впевненості, що заяву не буде відхилено.

Але при переході до групи з особливим оподаткуванням важливим є розуміння всіх нюансів, оскільки 2% єдиного податку третьої групи будуть нараховуватись саме на дохід, не дивлячись на те чи платник отримав прибуток чи несе збитки. З урахуванням того, що в період

воєнного стану багато підприємств несуть збитки, то не всім платникам, що знаходяться на загальній системі буде доцільним перехід на третю особливу групу.

Також є певні питання, що виникають у платників, які до переходу були платниками ПДВ, оскільки третя група з особливостями оподаткування не передбачає нарахування податку на додану вартість. Перш за все відсутність ПДВ стає проблемою для тих, хто потрапляє в ланцюжок між платниками ПДВ, чим створює економічно не вигідні умови. Наступним є нерозуміння чи буде скасований статус платника ПДВ, оскільки в Законі № 2120-

IX цей нюанс не пояснюється, але роз'яснення податкової служби говорять про те, що статус платника ПДВ не анулюється, а призупиняється.

Ще однією проблемою є постійні зміни у податковому законодавстві, як наприклад, пп. 69.23 п. 69 підрозд. 10 розд. XX «Перехідні положення» ПКУ, де описувалось, що з 01 квітня 2022 року на період дії воєнного стану на території України звільняються від оподаткування ПДВ операції з ввезення товарів на митну територію України у митному режимі імпорту суб'єктами господарювання, які зареєстровані платниками єдиного податку першої, другої та третьої групи, а відповідно і третьої групи з особливим оподаткуванням, крім фізичних та юридичних осіб, які обрали ставку єдиного податку 3% та ПДВ. Дана норма спонукала підприємців перейти на третю групу з 2%, оскільки вона була найвигіднішою у порівнянні з іншими групами єдиного податку та у порівнянні з загальною системою оподаткування через відсутність імпортного ПДВ. Проте дана зміна була скасована Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування» від 21.06.2022 № 2325-IX [11], що викликало відмову від третьої групи з особливостями оподаткування та безліч питань стосовно ПДВ.

Що стосується подання декларації, то з 06.05.2022 року застосовується форма щомісячної декларації для платників єдиного податку третьої групи зі ставкою 2%, яка затверджена наказом Міністерства фінансів України від 26.04.2022 року № 12. Подати декларацію платника єдиного податку 2% і сплатити його можна і в Дії. Та слід пам'ятати про дію Закону № 2260-IX, де за відсутності можливості виконувати податкові зобов'язання надається відтермінування щодо її сплати.

Також важливим є те, що після скасування або завершення воєнного стану відбудеться автоматичне повернення до тієї системи оподаткування, на якій такий платник податку перебував до обрання особливостей оподаткування.

Після розгляду «воєнних змін» для порівняння критеріїв визнання груп платників єдиного податку розроблено таблицю 2 за аналогією таблиці 1.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Усе розглянуте вище у дослідженні особливостей оподаткування та звітності під час дії воєнного стану дає можливість стверджувати, що:

1. Усі платники першої та другої групи спрощеної системи оподаткування мають право не сплачувати єдиний податок з 01.04.2022 року до завершення або скасування воєнного стану.

2. ФОПи на спрощеній та загальній системі оподаткування, особи, які провадять незалежну професійну діяльність та члени фермерських господарств мають право не сплачувати ЄСВ за себе починаючи з 01.03.2022 року та 12 місяців після завершення або скасування воєнного стану. Але, при цьому, втрачає страховий стаж за період, в якому єдиний соціальний внесок не було нараховано та сплачено.

3. Справляння податків та зборів, в тому числі, єдиного податку здійснюється з урахування можливостей платника податку виконувати свої податкові зобов'язання. У разі відсутності такої можливості платник отримує відповідне відтермінування за умови, що зможе довести неспроможність забезпечити виконання податкових зобов'язань.

4. Третя група з особливостями оподаткування має обмеження лише стосовно виду діяльності відповідно до переліку пп. 9.3 п. 9 Закону України № 2120-IX. Доцільність переходу на дану групу визначається платником податку за цих умов суб'єкт має оцінити переваги та недоліки обрання даної групи при виборі альтернативного варіанту.

5. Усі групи платників єдиного податку мають право на відтермінування податкового зобов'язання виходячи зі своєї можливості сплачувати їх.

Отже, «воєнні зміни» можна назвати революційними та тими, що дійсно спрямовані на підтримку бізнесу. Проте частота внесення цих змін може завдавати негативного впливу на сприйняття інформації щодо них, оскільки створює безліч питань та непорозумінь. Відповіді на певні питання можна знайти в роз'ясненнях податкової служби, але є питання, що досі потребують більш детальних пояснень, а отже їх подальшого вивчення.

Таблиця 2. Критерії визнання груп платників єдиного податку після «воєнних змін»

Критерії	1 група	2 група	3 група	3 група з особливостями оподаткування
Суб'єкт	ФОП	ФОП	ФОП та юридичні особи	ФОП та юридичні особи
Обсяг доходу	1 085 500,00 грн	5 421 000,00 грн	7 585 500,00 грн	без обмежень
Найменші працівники	0	не більше 10	без обмежень	без обмежень
Вид діяльності	згідно підпункту 1 пункту 291.4 статті 291 ПКУ	згідно підпункту 2 пункту 291.4 статті 291 ПКУ	усі, окрім тих, які є у переліку заборонених п. 291.5 ПКУ	усі, окрім тих, що є у переліку пп. 9.3 п. 9 Закону № 2120-IX
Єдиний податок	не більше 248,10 грн*	не більше 1 300,00 грн*	5% доходу	2% доходу
	можливість використання права не сплачувати ЄП		3% доходу та ПДВ	
	право на відтермінування у відповідності до власних можливостей виконувати податкові зобов'язання згідно Закону № 2260-IX			
Єдиний соціальний внесок	з 01.01.2022 – 1 430,00 грн; з 01.10.2022 – 1 474,00 грн		лише для ФОПів: можливість використання права не сплачувати ЄСВ за себе	
	можливість використання права не сплачувати ЄСВ за себе			

* сума податку встановлюється місцевою радою.

Джерело: складено на основі [2; 3; 5].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»: Закон України від 24.02.2022 № 102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text>.
2. Податковий Кодекс України: Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n8462>.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>.
4. Чи застосовується відповідальність (штрафні санкції і пеня) та у якому розмірі, якщо ФОП – платники ЄП першої та другої груп не сплатили та/або сплатили не в повному обсязі авансові внески за січень – березень 2022 року? (за даними Загальнодоступного інформаційно-довідкового ресурсу Державної податкової служби України). URL: <https://zir.tax.gov.ua/main/bz/view/?src=ques&id=31442>.
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану: Закон України від 12.05.2022 № 2260-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2260-20#Text>.
6. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни: Закон України від 03.03.2022 № 2115-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text>.
7. Про затвердження Порядку підтвердження можливості чи неможливості виконання платником податків обов'язків, визначених у підпункті 69.1 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України, та переліків документів на підтвердження: наказ Міністерства фінансів України від 29.07.2022 № 225. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0967-22#Text>.

8. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#n643>.
9. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану: Закон України 01.04.2022 № 2173-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20#Text>.
10. Щодо особливостей оподаткування для ФОП-платників єдиного третьої групи під час війни: Головне управління ДПС у Харківській області від 31 серпня 2022. URL: <https://kh.tax.gov.ua/media-ark/local-news/610964.html>.
11. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування: Закон України від 21.06.2022 № 2325-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2325-20#n12>.
12. Клименко М. Бухгалтерський облік під час війни: що буде зі звітністю та як оптимізувати податки. Юридична газета online. Всеукраїнське професійне юридичне видання. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/podatkovopraktika/buhgalterskiy-oblik-pid-chas-viyni-shcho-bude-zi-zvitnistyu-ta-yak-optimizuvati-podatki.html>
13. Децюра С. Правила оподаткування під час воєнного стану. Бухгалтерія 911. URL: <https://buhgalter911.com/uk/news/news-1064117.html>.
14. Кирильчук М. Податкові послаблення на час воєнного стану: що передбачає прийнятий Закон. Ліга Закону. URL: https://buh.ligazakon.net/news/209993_podatkov-poslablennya-na-chas-vonnogo-stanu-shcho-peredbacha-priyniyatiy-zakon.

REFERENCES

1. Pro zatverdzhennia Ukazu Prezydenta Ukrainy «Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini». (2022). Zakon Ukrainy vid 24.02.2022 № 102-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text>.
2. Podatkovyi Kodeks Ukrainy. (2010). Kodeks vid 02.12.2010 № 2755-VI. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n8462>.
3. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo dii norm na period dii voiennoho stanu. (2022). Zakon Ukrainy vid 15.03.2022 № 2120-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>.
4. Chy zastosovuietsia vidpovidalnist (shtrafni sanktsii i penia) ta u yakomu rozmiri, yakshcho FOP – platnyky YeP pershoi ta druhoi hrup ne splatly ta/abo splatly ne v povnomu obsiazi avansovi vnesky za sichen – berezen 2022 roku? (za danymy Zahalnodostupnoho informatsiino-dovidkovoho resursu Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy). Retrieved from: <https://zir.tax.gov.ua/main/bz/view/?src=ques&id=31442>.
5. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo osoblyvostei podatkovoho administruvannia podatkiv, zboriv ta yedynoho vnesku pid chas dii voiennoho, nadzvychainoho stanu. (2022). Zakon Ukrainy vid 12.05.2022 № 2260-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2260-20#Text>.
6. Pro zakhyst interesiv subiektiv podannia zvitnosti ta inshykh dokumentiv u period dii voiennoho stanu abo stanu viiny: Zakon Ukrainy vid 03.03.2022 № 2115-IX. (2022). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text>.
7. Pro zatverdzhennia Poriadku pidtverdzhennia mozhyvosti chy nemozhlyvosti vykonannia platnykom podatkiv oboviazkiv, vyznachenykh u pidpunkti 69.1 punktu 69 pidrozdlu 10 rozdlu XX "Perekhidni polozhennia" Podatkovoho kodeksu Ukrainy, ta perelikiv dokumentiv na pidtverdzhennia: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 29.07.2022 № 225. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0967-22#Text>.
8. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#n643>.
9. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану. (2022). Zakon Ukrainy 01.04.2022 № 2173-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20#Text>.
10. Shchodo osoblyvostei opodatkuvannia dlia FOP-platnykiv yedynoho tretioi hrupy pid chas viiny. (2022). Holovne upravlinnia DPS u Kharkivskii oblasti vid 31 serpnia 2022. Retrieved from: <https://kh.tax.gov.ua/media-ark/local-news/610964.html>.
11. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування. (2022). Zakon Ukrainy vid 21.06.2022 № 2325-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2325-20#n12>.

12. Klymenko, M. (2022). Bukhhalterskyi oblik pid chas viiny: shcho bude zi zvitnistiu ta yak optymizuvaty podatky. *Yurydychna hazeta online*. Vseukrainske profesiine yurydychne vydannia. Retrieved from: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/podatkova-praktika/buhgalterskiy-oblik-pid-chas-viyni-shcho-bude-zi-zvitnistiu-ta-yak-optimizuvati-podatki.html>
13. Detsiura, S. (n. d.). Pravyla opodatkuvannia pid chas voiennoho stanu. *Bukhhalterija 911*. Retrieved from: <https://buhgalter911.com/uk/news/news-1064117.html>.
14. Kyrylchuk, M. (n. d.). Podatkovi poslablennia na chas voiennoho stanu: shcho peredbachaie pryiniaty Zakon. Liha Zakonu. Retrieved from: https://buh.ligazon.net/news/209993_podatkov-poslablennya-na-chas-vonnogo-stanu-shcho-peredbacha-priynyaty-zakon.

Viktoriiia Kyrnychna, Vasyl' Stus Donetsk National University, Ukraine

Olena Rasborska, PhD in Economics, Associate Professor, Department of Accounting, Analysis and Auditing, Vasyl' Stus Donetsk National University, Ukraine

FEATURES OF TAXATION AND REPORTING DURING THE EFFECT OF MARITAL STATE AS THE BASIS OF SUPPORTING SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES

ABSTRACT

Introduction. An effective tax policy is one of the most important components of the accounting and tax system in the modern conditions of martial law in Ukraine to ensure the viability and functioning of business. This issue is particularly urgent regarding the support of small and medium-sized business entities, since the conditions of uncertainty against the background of military aggression by the Russian Federation have meant the need to develop a new taxation system for these categories of businesses as the most mobile for moving to territories with favorable conditions. That is why the issue of optimizing the accounting and tax system and reporting became the main issue during the development, approval and changes of the latest legislative norms regarding the introduction of martial law in Ukraine. These changes, accordingly, require an analysis and assessment of the facilitation of providing tax payer categories with opportunities to fulfill their tax obligations according to the criteria for their recognition.

The purpose is to research in the system of taxation and reporting the features of the impact of "war changes" on the accounting policy of small and medium-sized business entities, arguments regarding the use of features of taxation, the taxpayer's application of his right not to pay a single tax and the inability to ensure the fulfillment of tax obligations.

Method (methodology). Scientific methods and approaches were used in the work, in particular, modeling and analysis of tax legislation regarding amendments to the PC of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the effect of norms in the wartime period; grouping and comparison of groups of single tax payers according to recognition criteria before and after "military changes", as well as a tabular method for interpreting the conducted analysis in a visual form.

Results. The tax legislation in effect during the war period in Ukraine regarding categories of taxpayers in accordance with their ability to fulfill tax obligations was studied and analyzed; summarized and systematized the results of the comparison of the criteria for recognition of groups of single tax payers before and after the "military changes" for the purpose of using the right not to pay EP and/or ECV and their minimization in relation to the 3 groups with tax peculiarities.

Keywords: simplified tax system; small and medium-sized business entities; accounting; reporting; tax obligations; single tax payers; special taxation; criteria for recognition of payers.

Cite as: Kyrnychna, V., & Rasborska, O. (2022). Features of taxation and reporting during the effect of marital state as the basis of supporting small and medium-sized businesses. *Economic analysis*, 32 (3), 254-262. DOI: 10.35774/econa2022.03.254